

keveset fogunk. Minek is fordítottunk az érettségi vizsgálatnál magyar szöveget német nyelvre, miért nem olvastunk velök a szóbeli vizsgálatnál német szöveget, a mikor arra is nyílnék alkalom, hogy a szöveghez fűződő kérdések alapján megtudhatnók, mennyire tájékozottak azokban az æsthetikai és phylosophiai gondolatokban, melyek nemcsak a német irodalmat, hanem ennek révén az egész világirodalmat át meg áthattották. Latin nyelvi tanításunk immár ebben az irányban halad, a gymnasiumban azonban minden idegen nyelvet ilyen módon és ilyen célból kellene tanítani.

BLEYER JAKAB.

A TANÁRKÉPZÉS ÚJ SZERVEZÉSE.

— Okiratok. —

I.

Nagyméltóságú Báró, Igazgató Úr!

A középiskolai tanítás gyakorlati viszonyainak szemléletéből azt a meggyőződést merítettem, hogy a budapesti középiskolai tanárképző intézetnek jelenleg érvényes szabályzata több tekintetben elavult, a mai fejlettebb követelményekkel meg nem egyező, a tanárképzéssel járó különleges feladatok megoldására szervezeti okokból nem eléggé alkalmas.

Többszörösen elismerték ezt az intézet tanárai is, kiknek igyekezete gyakran azért nem vezethetett megnyugtató eredményre, mert az intézmény szervezeti hibái sem kellőleg összehangzó, sem eléggé beható működést nem engedtek meg. A tanárképzés jelenlegi rendjének több fogyatkozása onnan ered, hogy maga a szabályzat sem juttatja szabatos módon kifejezésre a tanárképző intézet céljait.

E hiba idővel mindinkább érezhetővé vált, a mikor t. i. más, részben hasonló rendeltetésű intézmények keletkeztek a budapesti főiskolák kötelékében vagy azok mellett, s a midőn a hatáskörök keresztezése következtében a tanárképző intézet szervezetének amúgy is bizonytalan körvonalai mind jobban elmosódtak, a jelöltek pedig nem ritkán teljes bizonytalanságban voltak az intézetről s ennek feladatairól.

A céloknek eme határozatlansága maga után vonta azt, hogy az intézet működésében a közös feladatok tudata s a kellő munkafelosztás nem érvényesülhetett; de nem honosodhatott meg a kívánatos fokban és mértékben az sem, a mit a tanárképzésben elsőrendű feladatnak tekintek: tanár és a jelölt gyakoribb és közvetlenebb érintkezése, a tanár személyes ráhatásának mindennél becsebb eszköze.

Nem volt továbbá lehetséges e jelenlegi keretben azt a fontos czélt elérni, hogy a jelöltek számára oly összefoglaló és áttekintő előadások tartassanak, melyekre épen a tanárképzés szempontjából a főiskola tudós munkássága mellett különös súlyt helyezek.

A mily kétségbe nem vonható az, hogy az egyetem első sorban magát a tudományt, minden különleges vonatkozás nélkül, tartozik tanítani, úgy másrészt nem tartom kétségesnek azt sem, hogy e feladat nemcsak nem zárja ki, de sőt magában foglalja az arról való gondoskodást is, hogy azok a hallgatók, kikből majdan középiskolai tanárok válnak (s a kik a hallgatóság túlnyomó többségét teszik), egyetemi tanulmányaik során alkalmat nyerjenek a szakjukba vágó disciplinák kölcsönös vonatkozásainak és összefüggésének beható megismerésére. a tudomány legfőbb részeinek áttekintésére.

Mindezeknek és más itt nem részletezhető okoknak megfontolása s a középiskolai tanítás új terveinek kibocsátása után most már szükségnek tartom, hogy a budapesti középiskolai tanárképző intézet az éven át folytatott tárgyalások és tanulmányok alapján megfelelőbb szervezetet nyerjen; mert ha a tanítás terveinek nagy fontossága van, még nagyobb jelentőséget kell tulajdonítanom annak, hogy a tanterveket oly tanári nemzedék hajtsa végre, mely főiskolai tanulmányai idejében egyrészt megtanulta a tudományos módszeren épülő komoly munkásságot, de másrészt megtanulta azt is, hogy az egyes tudományok elméleti igazságai mikép függnek össze egymással s végső eredményeikben mikép hatnak vissza a köznevelés feladataira.

A fentiekre való tekintettel a budapesti középiskolai tanárképző intézetnek jelenleg érvényes szabályzatát a f. tanév végével hatályon kívül helyezem és az intézetet mostani szervezetében véglegesen feloszlatom.

Nem tehetem, hogy ez alkalommal az illető tanároknak évek hosszú során keresztül kifejtett s a szabályzat hiányaival szemben kétszeres méltánylást érdemlő fáradozásaikért legmelegebb köszönetemet ki ne fejezzem. A jövő tanév elejétől kezdve életbe léptetem az idezárt Szervezeti, Szabályzatot, mely az összes idevágó eddigi tervezetek és munkálatok felhasználásával készült.

Ezen új Szabályzat kidolgozása alkalmával a legelső és legfőbb elvnek kívántam tekinteni azt, hogy az új szervezet a főiskolák részére biztosított autonomikus jogokat a legcsekélyebb mértékben se érintse. Ez elv kifejezésre jut az egész szabályzatban, de főleg annak 8. §-ában, mely úgy intézkedik, hogy a főiskola tanárai esetről-esetre s a fenforgó szükséghez képest felkéretnek a tanárképzés különleges munkájában való tényleges részvétellel és csak ha e felkérésnek engedve, magukra vállalják a közreműködést, következik be az illető tanárok megbízása.

Megjegyzem itt, hogy a megbízásokkal egybekötött tiszteletdíjak jövőre az elvállalt munka mérvéhez fognak igazodni.

A szabályzatnak egy másik, fontos rendelkezése az ügyvivő tanácsnak a szervezése. Mivel a tanárképző intézetnek sem külön helyisége, sem külön tanári kara nincsen, s mert ennél fogva a működés soha sem volt kellőleg áttekinthető, célszerűnek mutatkozott oly organumnak létesítése, mely kiterjedt hatáskörrel, de nagy felelősséggel is ellátva, kötelességszerűen gondoskodik mindarról, a mi a szorosán vett tanárképzés körébe vág. E tanácsot tekintem az egyébként szabad mozgást biztosító szervezetben az összekötő kapocsnak, az állandóság szükséges tényezőjének, melytől a tanárképzés ügyeinek gondos figyelemmel tartását és fejlesztését várom.

Fontosnak tartom a repetitorok intézményét, mely a báró Eötvös-Collegiumban kitűnően bevált. A tanárok képzése körül számos oly feladat merül fel, melyeknek elvégzését a főiskolai tanároktól nem lehet megkivánni. Minden szaknak főiskolai ellátásában maradnak hézagok, a tanárképzés gyakorlati szempontjából elbirálandó részletes feladatok, melyeknek kellő figyelembevételére nincsen idő és mód.

A fentiek értelmében szervezendő tanácsnak egyik legfontosabb feladata lesz az ily hézagok lehető megszüntetése végett, a speciális szükségletek kielégítése céljából, az általam létesített repetitori intézményt a végrehajtásban gyümölcsözővé tenni, s különösen a munkakörök pontos és tervszerű kijelölésének nem könnyű feladatát lelkiismeretesen elvégezni.

A tanárképző intézet elnöki tisztére ezentúl is Nagyméltóságodat kérem fel, nem csak azon oknál fogva, mert ilyképen a tanárképzés céljaira hivatott budapesti intézmények vezetése *egy helyen* pontosul össze, hanem mert Nagyméltóságodban a közművelődés kérdései iránt oly lelkes buzgóságot tapasztaltam mindenkor, mely nélkül magát az ügyet és annak sikerét veszélyeztetve látnám.

És habár jól ismerem azon nagy elfoglaltságot, mely Nagyméltóságod vállaira nehezedik, s teljes tudatában vagyok ama nagy áldozatnak, melyet Nagyméltóságodtól kérek, a jelen viszonyok között még sem tehetek egyebet, minthogy a tanárképző intézetben való további szíves közreműködésére számítsak.

E feltevésben Nagyméltóságodat a budapesti középiskolai tanárképző intézet elnökévé öt tanév tartamára kinevezem.

Erről Nagyméltóságodat a szükséges előkészítő intézkedések szíves megtétele végett oly felkéréssel értesítem, hogy az igazgatónak és a tanács többi tagjainak kinevezésére nézve lehetőleg mielőbb javaslatot tenni méltóztassék, mert miként az intézet ujjaszervezésének elvi kérdései körül legbiztosabban véltem eljárni akkor, amidőn első sorban Nagy-

méltóságod becses véleményét fogadtam el intézkedéseim alapjául és kiinduló pontjául, úgy az ügynek személyi részeit illetőleg is mindenek előtt Nagyméltóságod javaslatait kell kikérnem, melyekben biztosítékát látom annak, hogy a most felállított elvek eredeti célzataikhoz híven és a tudománynak és iskolának egyaránt meleg szeretetével fognak megvalósíttatni.

Tisztelettel értesítem végül Nagyméltóságodat, hogy tekintettel a tanárképzés és tanárképesítés ügyének szoros kapcsolatára, egyidejűleg intézkedtem arról is, hogy a középiskolai tanárvizsgálati szabályzat átvizsgáltságok.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.
Budapesten, 1899. július hó 6.

WCLASSICS, s. k.

II.

A budapesti m. kir. középiskolai tanárképző-intézet szervezeti szabályzata.

Kiadatott a vallás- és közoktatástügyi minster 1899. évi 38640. számú rendeletével.

1. §. A m. kir. középiskolai tanárképző-intézet arról gondoskodik, hogy a középiskolai tanári pályára készülő főiskolai hallgatók a hivatásuk szempontjából megkívánt szakszerű képzettséget és gyakorlati készséget tervszerű tanulmányi rendben megszerezhessék. A jelöltek tudományos szakképzésére főiskoláink előadásai, a gyakorlati képzésre a gyakorló főgymnasium és más fővárosi középiskolák szolgálnak. Különösen gondoskodik a tanárképző arról, hogy a jelöltek

a) a főiskolai előadások keretében minden szakban rendszeres tanulmányt végezhessenek ;

b) előképzettségük megszilárdítására és az egyetemi előadások kellő feldolgozására a tanárképző hatósága alatt álló repetitorok gyakorlataiban részt vehessenek ;

c) a szakképzettségük érdekében szükséges modern nyelveknek valamelyikét, első sorban a németet vagy francziát, teljesen megtanulják.

2. §. A tanárképzés céljára szolgálnak :

a) a tanárjelöltek számára megállapított programm értelmében tartott előadások és gyakorlatok ;

b) az Eötvös-Collegium, melyről külön szabályzat intézkedik ;

c) a gyakorló főgymnasium.

3. §. A tanárképző-intézet ügyeit vezetik :